

صلاحیت‌ها و شایستگی‌های معلمان در فیلیپین

دکتر نیره شاه‌محمدی

هفت حیطه اصلی زیر را شامل می‌شود:

۱. ملاحظات اجتماعی برای یادگیری؛
۲. محیط یادگیری؛
۳. تنوع یادگیرندگان؛
۴. برنامه‌ریزی درسی؛
۵. ارزشیابی و گزارش دادن؛
۶. انسجام اجتماعی؛
۷. رشد فردی و حرفه‌ای.

راهکار ۴-۱۱ از هدف‌های عملیاتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان شامل شایستگی‌های اخلاقی، اعتقادی، انقلابی، حرفه‌ای و تخصصی و ارزشیابی متناسب با مبانی و اهداف سند تحول راهبردی تأکید می‌کند.

ملاحظات اجتماعی برای یادگیری

تأکید این حیطه، بر خدمت معلمان به‌عنوان الگویی قدرتمند و مثبت برای ترویج ارزش‌ها، دنبال کردن و تلاش کردن برای یادگیری است. رفتارها، اعمال، سخنان و انواع تعاملات اجتماعی آن‌ها با دانش‌آموزان باید منعکس‌کننده ویژگی‌های یک معلم ایده‌آل باشد. در این راستا، معلمان فیلیپینی لازم است: رویه‌ها و خط‌مشی‌های مدرسه

کشور فیلیپین فهرستی طولانی از سیاست‌های مربوط به استانداردهای آموزش دارد که برخی از آن‌ها در سیاست‌های توسعه ملی استانداردهای آموزش مبتنی بر شایستگی، نقطه عطفی محسوب می‌شوند. از آنجا که یکی از مهم‌ترین عناصر نظام آموزشی این کشور «معلم» است، یکی از این استانداردها، استانداردهای صلاحیت ملی معلم (NCBTS) است که در سال ۲۰۰۹م تدوین شده است. کشور فیلیپین براساس این استاندارد برای آموزش و رشد حرفه‌ای معلمان، برنامه‌ای را طراحی کرده و در آن جزئیات شایستگی‌ها و صلاحیت‌هایی را که نیاز معلمان آینده است، عنوان کرده است.

در کشور ما نیز در هدف عملیاتی ۱۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز بر بازمهندسی سیاست‌ها و بازتنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم، با تأکید بر کارورزی و انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در سطوح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه درسی در نظام تعلیم و تربیت و طراحی سیاست‌های مناسب برای ارتقای شیوه‌های جذب، تربیت و نگهداشت معلمان در آموزش و پرورش تأکید دارد.

بنابر استانداردهای مذکور شایستگی‌های معلمان

**لازم است
معلمان فیلیپینی
با آگاهی از
دانش پیشین
دانش‌آموزان،
مجموعه متنوعی
از فعالیت‌های
یادگیری را
طراحی کنند
تا از این طریق
توانایی دستیابی
دانش‌آموزان به
اهداف یادگیری
را تضمین کنند**

را پیاده و اجرا کنند؛ وقت‌شناسی باشند؛ ظاهری مناسب داشته باشند؛ مراقب تأثیر رفتار خود بر دانش‌آموزان باشند؛ به دیگران و عقایدشان احترام بگذارند؛ نشان دهند که یادگیری انواع متفاوتی دارد و می‌تواند از منابع گوناگونی به‌دست بیاید.

محیط یادگیری

این حیطه بر اهمیت فراهم‌سازی محیطی اشاره دارد که در آن همه دانش‌آموزان بدون توجه به تفاوت‌های فردی‌شان در یادگیری، بتوانند در فعالیت‌های متفاوت یادگیری شرکت کنند و به استانداردهای بالای یادگیری دست یابند. هدف کلان ۶ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر تنوع‌بخشی به محیط‌های یادگیری در فرایند تعلیم و تربیت رسمی عمومی اشاره دارد. معلمان فیلیپینی برای دستیابی به این هدف لازم است:

➕ محیط یادگیری را به‌گونه‌ای سازمان دهند که در آن حسن نیت و احترام به دیگران (از نظر توانایی، فرهنگ و جنسیت) جریان داشته باشد؛
➕ فرصت‌های عادلانه را برای یادگیری هر دو جنس (دختر و پسر) فراهم کنند؛

راهکار ۶-۵ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران نیز بر طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقش‌های دختران و پسران تأکید دارد.

➕ نقاط قوت هر دانش‌آموز را تشخیص دهند؛
➕ محیطی امن و مساعد برای یادگیری در کلاس درس ایجاد کنند. برای این کار لازم است:
۱. کلاس درس خود را درست، تمیز، و منظم و عاری از هرگونه حواس‌پرتی اداره کنند و دانش‌آموزان را به فعالیت‌های سؤال‌برانگیز و چالشی فراخوانند.

۲. برای ارتقای ظرفیت دانش‌آموزان در یادگیری، فعالیت‌های یادگیری فردی و گروهی در نظر گیرند و طراحی کنند.

➕ انتظارات خود را درباره یادگیری بیشتر، به دانش‌آموزان بگویند. برای این کار لازم است:

۱. دانش‌آموزانشان را به پرسش کردن تشویق کنند.
۲. با ارائه فعالیت‌های متنوع، تمایل دانش‌آموزان خود را به یادگیری بیشتر افزایش دهند.
۳. با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنند و استانداردهای بالای آموزشی را برای عملکرد یادگیری آن‌ها در نظر بگیرند.

➕ ویژگی‌های رفتار سازگار در کلاس درس را برای دانش‌آموزان تبیین کنند. برای این کار

لازم است:

۱. به مشکلات رفتاری دانش‌آموزان، با رعایت احترام به حقوق آن‌ها، رسیدگی کنند و به‌منظور تقویت رفتار مناسب دانش‌آموزان، بازخوردهای به‌موقع و مناسب نشان بدهند.

۲. فضای روانی سالمی برای یادگیری ایجاد کنند. دانش‌آموزان را به ارائه و گسترش ایده‌های خود به‌طور آزادانه تشویق کنند.

تنوع یادگیرندگان

این حیطه بر نقش تسهیل‌گری معلمان در فرایند یادگیری دانش‌آموزان از طریق شناخت و احترام به تفاوت‌های فردی تأکید می‌کند. لازم است معلمان با آگاهی از دانش پیشین دانش‌آموزان، مجموعه متنوعی از فعالیت‌های یادگیری را طراحی کنند تا از این طریق توانایی دستیابی دانش‌آموزان به اهداف یادگیری را تضمین کنند. معلمان فیلیپینی لازم است زمینه‌های گوناگون، دانش و تجربه‌های دانش‌آموزان را مشخص و درک کنند و بپذیرند. آن‌ها لازم است:

➕ در زمینه سبک‌های یادگیری، هوش چندگانه و نیازهای دانش‌آموزان خود اطلاعات کافی به‌دست آورند و با توجه به آن‌ها تجربه‌های یادگیری مناسب را طراحی یا انتخاب کنند.

➕ اهداف را به گونه‌ای تدوین کنند که در آن انتظار خود را از دانش‌آموزان مشخص کرده باشند.

➕ برای دانش‌آموزانی که نیازهای آن‌ها با استفاده از روش‌های معمول برآورده نشده است، از سایر روش‌های یادگیری استفاده کنند.

➕ در ایجاد فرصت‌های یادگیری، به زمینه‌های فرهنگی و طبقه اجتماعی دانش‌آموزان توجه کنند. راهکار ۱-۱ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر متناسب‌سازی حجم و محتوای کتاب‌های درسی و ساعات و روزهای آموزشی با توانمندی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان تأکید دارند.

برنامه‌ریزی درسی

این حوزه به تمام عناصر فرایند یاددهی-یادگیری اشاره دارد که به‌طور هم‌زمان و درهم‌تنیده، برای کمک به دانش‌آموزان در دستیابی به استانداردهای بالای یادگیری و درک درست از اهداف کلی و جزئی برنامه، به کار گرفته می‌شوند. این عناصر عبارت‌اند از: دانش دانش‌آموزان درباره رویکردهای یاددهی-یادگیری موضوعات مربوطه، فعالیت‌ها، مواد و منابع آموزشی و فناوری اطلاعات و ارتباطات. در این خصوص، معلمان فیلیپینی لازم است:

معلمان در فیلبین باید محیط‌های یادگیری را به گونه‌ای طراحی کنند که به خواسته‌های جامعه پاسخ دهد

➕ دانش مرتبط با محتوای آموزشی را به‌طور دقیق، به‌روز و با استفاده از روش‌ها، رویکردها و راهبردهای مناسب ارائه دهند.

➕ مهارت‌های زبانی را با سواد خواندن، نوشتن و توسعه مهارت‌های کمی و ارزش‌ها در حوزه موضوع درسی خود ادغام کنند.

➕ اهداف یادگیری، روش‌های آموزشی و محتوای درس را به‌طور واضح و دقیق به دانش‌آموزان خود توضیح دهند.

➕ بین محتوای فعلی و درس‌های گذشته و آینده ارتباط برقرار کنند.

➕ روش‌های تدریس، فعالیت‌های یاددهی-یادگیری و مواد یا منابع آموزشی را با اهداف درس و نیازهای دانش‌آموزان هماهنگ کنند.

➕ موقعیت‌هایی برای تشویق دانش‌آموزان به استفاده از مهارت‌های سطوح بالاتر تفکر ایجاد کنند.

➕ علاقه دانش‌آموزان را نسبت به موضوع تدریس، از طریق مرتبط و معنادار ساختن محتوا، افزایش دهند.

➕ ایده‌ها و فعالیت‌های پژوهشی مرتبط برای غنی‌سازی هر یک از درس‌ها را در مواقع لزوم درهم ادغام کنند.

➕ محتوای بخش‌های مختلف موضوع را با سایر رشته‌ها ادغام کنند.

➕ بین اهداف واضح و روشن یادگیری و درس‌ها ارتباط برقرار کنند. برای این کار لازم است آن‌ها:

۱. اهداف مناسب یادگیری را تدوین کنند.

۲. نسبت به درک دانش‌آموزان از اهداف یادگیری اطمینان پیدا کنند.

۳. از زمان آموزشی اختصاص داده شده به درستی استفاده کنند.

۴. روال‌ها و روش‌هایی برای به حداکثر رساندن زمان آموزشی اتخاذ کنند.

۵. طرح درس‌های خود را با توجه به زمان آموزش در نظر گرفته شده برنامه‌ریزی کنند.

➕ روش آموزش، فعالیت‌های یادگیری و مواد و منابع آموزشی را متناسب و هم‌راستا با اهداف درس‌ها انتخاب کنند.

➕ صلاحیت‌های یادگیری را در قالب اهداف آموزشی بنویسند.

➕ مواد آموزشی مناسب را با توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان و اهداف یادگیری انتخاب، آماده و استفاده کنند.

➕ از فعالیت‌ها و مواد آموزشی با توجه به اهداف، فرهنگ و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان استفاده کنند.

➕ از انواع روش‌ها و رویکردهای آموزشی مطابق با موضوعات و نیازهای دانش‌آموزان استفاده کنند.

➕ از اطلاعات به‌دست آمده از ارزشیابی، برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری استفاده کنند.

➕ فعالیت‌ها و مواد آموزشی را به گونه‌ای ارائه دهند که دانش‌آموزان را در یادگیری معنادار درگیر کنند.

➕ فرایندهای یادگیری کل دانش‌آموزان و همچنین فرایندهای یادگیری خاص هر یک از آن‌ها را مشخص کنند.

➕ روش‌های تدریسی را که به فرایند یادگیری دانش‌آموزان توجه دارند طراحی و استفاده کنند.

➕ مطالعه هدفمند و پرورش عادات صحیح مطالعه را از طریق اجرای فعالیت‌ها و پروژه‌های مناسب ارائه دهند.

➕ بند ۳-۳ از اصول حاکم بر برنامه‌های درسی در سند برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، تأکید می‌کند که برنامه‌های درسی و تربیتی باید به نقش فعال، داوطلبانه و آگاهانه دانش‌آموز در فرایند یاددهی توجه کند و زمینه تقویت و توسعه روحیه پرسشگری، پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی را در وی فراهم سازد.

برنامه‌ریزی، ارزشیابی و گزارش

فعالیت‌های این حوزه بر استفاده هم‌زمان از روش‌های ارزشیابی و برنامه‌ریزی فعالیت‌های یادگیری تأکید دارد تا اطمینان حاصل شود که فعالیت‌های تدریس و یادگیری به میزان بالایی با سطح دانش و یادگیری فعلی دانش‌آموزان هماهنگی دارد. این حیطة همچنین بر استفاده از اطلاعات حاصل از ارزشیابی برای برنامه‌ریزی و تجدیدنظر در دروس، مطابق با سطح دانش و یادگیری فعلی دانش‌آموزان تأکید دارد. یکپارچه‌سازی و ادغام روش‌های ارزشیابی تکوینی در برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های یاددهی-یادگیری نیز مورد تأکید این حیطة است. بر این مبنای، معلمان فیلبینی باید برنامه‌های آموزشی خلاق و مناسب ایجاد و از آن‌ها استفاده کنند.

بند ۱-۱۹ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، برای ایجاد ساز و کارهای قانونی و ساختار مناسب برای سنجش و ارزشیابی عملکرد نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی تأکید می‌کند.

معلمان فیلبینی لازم است:

➔ مدارک و شواهدی حاکی از استفاده از برنامه‌ریزی آموزشی درست ارائه دهند.

➔ آموزش را به همان شکل برنامه‌ریزی شده

* پی‌نوشت

1. The National competency Based Teacher Standards.

* منابع

1. Teacher Education Council (2007). Experiential Learning Courses Handbook. Pasig City: Teacher Education Council. Philippine Department of Education.
 2. Philippine Presidential Commission on Educational Reform (2000). Philippine Agenda for Educational Reform: The PCER Report. Pasig City: Presidential Commission on Educational Reform (PCER).
 3. National Statistical Centre (2005). Population and Housing Census. NCBTS-TSNA Orientation Manual Guide for Trainers and Implementers and Toolkit.

اجرا کنند.
 انواع راهبردهای ارزشیابی را برای نظارت و ارزشیابی یادگیری دانش‌آموزان ایجاد و از آنها استفاده کنند.

آموزن‌های تدریجی و پایانی را در راستای برنامه درسی آماده کنند.

از روش‌های ارزشیابی غیرسنتی مانند پوشه کار استفاده کنند.

از نتایج ارزشیابی برای بهبود فرایند یاددهی- یادگیری بهره گیرند.

مشکلات یاددهی- یادگیری دانش‌آموزان و علل احتمالی آنها را شناسایی کنند و اقدامات مناسب را برای حل آنها انجام دهند.

از ابزارهای ارزشیابی برای ارزشیابی یادگیری درست دانش‌آموزان استفاده کنند.

درک دانش‌آموزان خود را از محتوای آموزشی، به‌طور منظم کنترل کنند و به آنها بازخورد مناسب بدهند.

به‌منظور تشویق دانش‌آموزان خود، بازخورد به‌موقع و دقیق ارائه دهند تا از این طریق آنها بر توسعه یادگیری خود نظارت داشته باشند.

سوابق دقیقی از نمرات دانش‌آموزان و سطح عملکرد آنها داشته باشند.

پیشرفت دانش‌آموزان را به سرعت و به روشنی به دانش‌آموزان و والدین آنها و مسئولان بالادست خود اطلاع دهند.

با دانش‌آموزان و پدران و مادران آنها جلسات منظم داشته باشند و پیشرفت آنها را گزارش کنند.

پدران و مادران دانش‌آموزان را در فعالیت‌های مدرسه که به بهبود یادگیری منجر می‌شود، دخالت دهند.

راهکار ۴-۵ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر افزایش میزان مشارکت خانواده‌ها در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه تأکید دارد.

برای به‌اشتراک گذاشتن بهترین تجربیات خود با نهادها و سازمان‌های دیگر ارتباط برقرار کنند.

میزان دستیابی به اهداف توسعه حرفه‌ای را در کار خود منعکس کنند.

میزان تبحر خود را در کیفیت تدریس خود منعکس کنند.

عملکرد آموزشی خود را براساس بازخورد از دانش‌آموزان، مافوق و معلمان همکار بهبود بخشند.

مسئولیت پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش‌آموزان را شخصاً قبول کنند.

از خودارزیابی برای تشخیص و تقویت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف خود استفاده کنند.

راهکار ۲-۱۰ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر استقرار نظام‌سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای، تعیین ملاک‌های ارزیابی و ارتقای مرتبه علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه ارتقای شغلی در آنان براساس نظام معیار اسلامی تأکید می‌کند.

رشد فردی و حرفه‌ای

این دامنه بر توجه ویژه معلمان به رشد فردی و حرفه‌ای خود تأکید می‌کند. در این راستا معلمان فیلیپینی لازم است:

رفتارهایی در شأن و مقام معلم و شغل آموزشی خود نشان دهند.

با شرکت در سمینارها، کارگاه‌ها، خواندن مرتب مواد آموزشی و انجام تحقیقات آموزشی، زمان کافی برای رشد فردی و حرفه‌ای خود تخصیص دهند.

ویژگی‌هایی کیفی مانند شور و شوق، انعطاف‌پذیری و توجه به دیگران از خود نشان دهند.

فلسفه آموزشی شخصی خود را بیان کنند.
 برای غنی‌سازی تجربیات خود، با همکاران ارتباط حرفه‌ای برقرار کنند.

از آخرین تحولات اخیر در آموزش و پرورش مطلع باشند.

برای به‌اشتراک گذاشتن بهترین تجربیات خود با نهادها و سازمان‌های دیگر ارتباط برقرار کنند.

میزان دستیابی به اهداف توسعه حرفه‌ای را در کار خود منعکس کنند.

میزان تبحر خود را در کیفیت تدریس خود منعکس کنند.

عملکرد آموزشی خود را براساس بازخورد از دانش‌آموزان، مافوق و معلمان همکار بهبود بخشند.

مسئولیت پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش‌آموزان را شخصاً قبول کنند.

از خودارزیابی برای تشخیص و تقویت نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف خود استفاده کنند.

راهکار ۲-۱۰ از سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، بر استقرار نظام‌سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای، تعیین ملاک‌های ارزیابی و ارتقای مرتبه علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه ارتقای شغلی در آنان براساس نظام معیار اسلامی تأکید می‌کند.

انسجام اجتماعی

این حیطه به‌طور خاص بر تلاش معلمان برای تقویت ارتباط بین فعالیت‌های مدرسه و جامعه تمرکز دارد، زیرا این امر در دستیابی به اهداف برنامه درسی به آنها کمک می‌کند. با عنایت به این امر، معلمان در فیلیپین باید محیط‌های یادگیری را به گونه‌ای طراحی کنند که به خواسته‌های جامعه پاسخ دهد. آنها لازم است:

از منابع موجود در جامعه (انسانی و مادی)